

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 11.

Fylke: Hordaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Strandebarm

Emne: Ymse altårfør.

Bygdelag: Omastrand

Oppskr. av: Aust. Oma, born h. v.

Gard: Oma

(adresse): Omastrand

G.nr. 37 Br.nr. 7

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja, av eigi røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

I Røter.

SVAR

A. Forskjellige røter.

1. Nei, ein samlar ikkje røter til for her i bygdi no.

2. Men då eg var smågut - for ca 60 år sidan -, hugsar eg at me junder våromme heita ikras-røter or åkeren; "brøstke" og "svinerot" (kvikerot sag eg ikkje noko til den tid); desse røtene vart gjeme hegt i ein drunge under i vassrenna eller liknande, so dei vart reine, og so gav ein dei til kyr (eller gris). Men det vart restly gjort for å få bort ikraset i åkeren - ikkje av omsyn til at ein skulde nytta det til djrefor.

Om dei andre prøvstas: 3, 4, 5, 6 er ikkje noko i skriva del. -

B. Bregner (blom). Me kallar det "birketi" og "birtnagrass".

Røter av desse plantene vart ikkje nytta til for, kostlye no elle tidlegare, so vidt eg har høyr. Birketi-bladi derimot vart nytta til for, men ein set ikkje stor pris på det. Einstape brukar ein av og til som "underbrot" under djep, ikkje til for. -

Ordet "Høldfor-rot" er utkjent her. - (Ikke mer om røynsle)

Andre blad.

II. Tang og tare.

A. Tang.

1. Bære mæddfor. Vart nok henta under 2. verdenskrigen i vorknipa både til kyr og gris. -

Mun elles er det ikke vanleg - eller arvissst.
 Har vel heller aldri vore det her i kring.

2. Til kyr mest om våren. Til gris når ein brukt for det.

3. Ein skje tangi med sigd, - eller kantskje bære riv den laus med hendene.

4. Det hender at ein kan henta noko i ein bæk, og ber den heim i ein sekk eller brytter. Men elles - til gris - hentar ein i ei bøyta om gangen, gardane ligg fram med øjstrandi helst.

Noko som fering på tang til fôr er det ikke tale om.

5. Som regel slår ein kokaude vata på, let det stå i liti stund, silar den "sjøsalte" vata av, og so gjev ein dyri tangi med noko mjøl på til kyr eller gris. Har ein fiskeravfall kan ein kantskje kava det saman med tangi; men fiskeravfall har ein liti av her i bygd. -

6. Dei seier at får kjemne mykje tang i vorknipa smakar det på mjølki - og micerfolk påtalar det.

B. Tare.

Her kallas me tang og sjøgras m. m., som rek i land og legg seg fram etter fjøra for tare.

Og slik tare kan ein sjølvsagt ikke gjeva dyri til fôr.

Framhald om Tare:

Teikn slaga sjövekt. Langs, brude, gultbrune band, som
situband i bjö til. Kallas fören med hadkankun (i
öjgarden) för tare. An myttas med slak tare til kypes
för. Men slak tare x ikke onsker av tar i sjöns.

III. Anna för av planker.

Det har vore, og er av og til brötta rime
somme stader. Det er i finna feisk bröck (einer)
eller ogsa förebar til sämne om vinteren.
Den ber di på tog eller kögres heim på snöförs.
Det likar sämne, og di har godt av det i
en lang vinterlidi - inne. -

IV. Kestembok.

Dette er heilt utkjent her på våre kantar.

V. 2 Sörpefös.

1. og 2. Sörpe brukar ein ofte liate til hest og kyr.

Som regel slår ein kokande vatn på högförs,
halmhakk, agnes o.l., kauskje med litt
mjöl på og let det stå i tid: so det mjölnar.

Ein gjev di "stamp", sies ein dia. Kjeraltet
kan vere ein stamp (oppsett av stavar med band
om, held jamband) eller det kan vere ein 4-kanta
kastell kasse ein har laga til. -

Mjölslagi kan skifta mykje gjörsagt, -
her gjörs ein no helst ymse slag for mjöl.

Förs brukar dei mjöl av heimavola havre,
eller bygg. - Ungdyr får ikke sörpe. -

3. Ja, netts so - etter som det höves.

4. Förs henta ein av og til rammebor. No v dette
også meis sjeldsynt.

H. Ein hadde rænebori i eit stort Kjer, der vatn på og det det stå - likesom gjorast.

Denne rænebori-logen fekk Kyne drittka.

Bori fekk også Kyne - eller også grime.

Truly hadde dei varmt vatn på bori, - men det kan eg ikkje seia for viss. -

Om ein har bruka rænebori til husefor troy eg ikkje seia noko om.

5. Har ikkje drank her, heldigvis.

6. Gjøgging er svart sjeldsynd her no, for ikkje å seia at det er heilt slutt, so "masst" har ein heller ikkje, som vel er.

F. Kvernstilt og kvernrot er her so like av at det er i alle fall ikkje noko å koka lag på. Men på Høyms, Trøyf og kjerke potetstiltar slo dei kokande vatn på og gav Kyne det. Jfr. Nr. 1 og 2.

So er potetstiltane ikkje nyttu, dei vert alt på skom.

VI. Fiskeavfall.

I ^{med} til og f. Her er so like fiske i fjorden her, at det kan tenast rekna med noko fiskeavfall som før.

Hvordan det at ein får ei koke med fisk, so det vert litt avfall (plog), so kan ^{ein} kanskje koka det - eller stå kokande vatn på det - til grismat.

Når sildi (storsildigvårsildi) kjem, og folk kjøper noko av den, so hender det at somme saltar noko av avfallet til kjøremat - litt om smur - som ein smaki - rekna ikkje på det som før.